

УДК 347.2

І. Продан

(Відокремлений структурний підрозділ Національного аграрного університету “Бережанський агротехнічний інститут”)

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В ПРАЦЯХ С. ЄФРЕМОВА

Видатний історик української літератури Сергій Олександрович Єфремов особливу увагу приділяв популяризації й науковому вивченню літературної творчості Т.Г. Шевченка. С. Єфремов написав понад 100 статей, рецензій, наукових розвідок, присвячених Шевченкові. За перші 20 років С. Єфремов написав і опублікував 70 праць (1899-1919) про Шевченка. За останнє десятиліття (1919-1929) опубліковано понад 30 праць.

Отже, перший період шевченкознавчої праці С.О. Єфремова охоплює період часу від 1899 року до 1919. Статті, рецензії, нотатки друкувалися в “Літературно-Науковому Віснику”, в газеті “Рада”, в ж. “Русское богатство”, в ж. “Украинская жизнь», в ж. “Голос минувшего”, у “Збірнику пам’яті Т.Г. Шевченка” (1915), в “Записках Наукового т-ва ім. Шевченка”, в “Новій Раді”, в ж. “Книгар” та інших виданнях.

Оглядаючи передреволюційні статті С.Єфремова видані окремими книжками, та його розділи про Шевченка в “Історії українського письменництва”. До них належать: “Тарас Шевченко, життя його та діла”. Для популяризації життя й творчості Т. Шевченка ця брошура мала надзвичайно велике значення. Широкі маси українського народу мали можливість ознайомитися з основними фактами життя великого українського поета та з ідейним змістом його поетичних творів. Вплив цієї книжки на розбудження національної свідомості українського народу в роки був надзвичайно великий.

В дванадцятих роках С. Єфремов від популяризації Шевченкових ідей та ідей та ідейного змісту його творів, від перших спроб наукового вивчення літературної спадщини Шевченка переходять до поважних досліджень, що належать до наукового шевченкознавства. Академік С.О. Єфремов працює над автографами Шевченка, досліджує тексти Шевченкових творів, очолює працю над науковим виданням творів Шевченка, працює над дослідженням окремих проблем біографії і творчості Шевченка, друкує наслідки своєї наукової праці в наукових академічних виданнях і цією різносторонньою працею робить великий, справді історичний вклад у наукове шевченкознавство.

1925 року в науковому збірнику “Шевченко та його доба” опубліковано статтю С. Єфремова “Поет і плантатор”, в якій висвітлено один із епізодів біографії Шевченка – заходи поета в справі звільнення своїх родичів із кріпацтва.

У 1926р., у другому збірнику “Шевченко та його доба” опубліковано цінну наукову статтю С. Єфремова “Епілог до Кирило-Мефодіївської справи”.

Одночасно з писанням цих наукових розвідок, С. Єфремов розпочав велику й надзвичайно важливу працю над готуванням наукового видання творів Шевченка. Ще в передреволюційні роки С. Єфремов надрукував багато рецензій на різні видання “Кобзаря” і виявив у цих виданнях багато текстологічних і хронологічних помилок. Внаслідок докладного дослідження рукописів-автографів Шевченка С. Єфремов і М. Новицький приготували до друку два томи поетичних творів Шевченка. І 1927 року, нарешті, вийшов у світ двотомник поетичних творів великого українського поета.

Вінцем наукової діяльності С. Єфремова в ділянці шевченкознавства було наукове академічне видання “Щоденника листів Т. Шевченка”.

Надзвичайно велику цінність у цьому виданні становлять коментарі редактора та його співробітників. Сам же С. Єфремов опрацював 432 примітки. Наприклад стаття-коментар С. Єфремова “Шевченко і Куліш” має 14 сторінок, стаття “Шевченко і Гоголь” – 11 стор. Отже, не буде перебільшенням назвати цей коментар справжньою енциклопедією не з короткими енциклопедичними статтями, а з статтями-розвідками, великими, докладними, глибокими, змістовними, статтями-монографіями.